

JAMA MICHELANGELO

I POSLIJEDNJA ISTRA • IVANJA CRNOPCA

**PIŠU: Martina Borovec,
Robert Dado - Speleološki
odsjek HPD "• eljezničar" -**

Zagreb

UVOD

Masiv Crnopca sastavni je dio jugoistočnog Velebita, a uzdi•e se iznad Gračaca. Otprije nam je poznato da je negostoljubiv i nepristupačan za posjetioce, a osobito speleo istra•ivače koji nose sa sobom svu potrebnu opremu i vodu. Pričale su se svakakove priče o Crnopcu i njegovom surovom kršu, a nakon dugogodišnjeg izbivanja i čekanja mlađeg naraštaja speleologa našli su se oni koji su se uvjerali u sve te priče. Posljednja istra•ivanja su bila 1990.g. i nakon 10 godina 2000-te SO • eljezničar se vraća na Crnopac. U zadnje tri godine rekognoscirano je oko

pedeset objekata, od kojih je većina istra•ena i topografski snimljena, a dvije najzanimljivije jama Michelangelo (-256m) i sistem Nema tu ništa (jama sa sedam ulaza oko "zuba" čiji se kanali spajaju na sve strane) još se uvijek istra•uju.

KRONOLOGIJA ISTRA • IVANJA

27.-29.05.2000. - T. Bosner, N. Bosner, V. Dečak, S. Jembrih, T. Uzun, M. Kuhta i M. Borovec (SO•) istra•uju Kitu Gačešinu iznad Vodica. Istra•ena su četiri objekta: Makina jama -61m, Vatrogasna jama -80m, jama Bunarić -14m te Špilj 11m. Na povratku u blizini

špilje Svetinje pronađena je još jedna jama i istra•ena do dubine 50m.

22.-23.06.2000. - T. Bosner, N.

Bosner, T. Uzun, S. Jembrih, L.

Sarajčić i M. Borovec (SO•) istra•uju i topografski snimaju jamu kod špilje Svetinje nazvanu Bijeli potok dubine 60m i du•ine 103m.

O•ujak 2001. - M. Kuhta ispituje novi i lakši pristup po zapadnoj padini Crnopca starom šumskom stazom.

13.-16.04.2001. - T. Bosner, N.

Bosner, S. Jembrih, D. Kunović, R.

Dado, M. Kuhta, M. Borovec (SO•) i D.

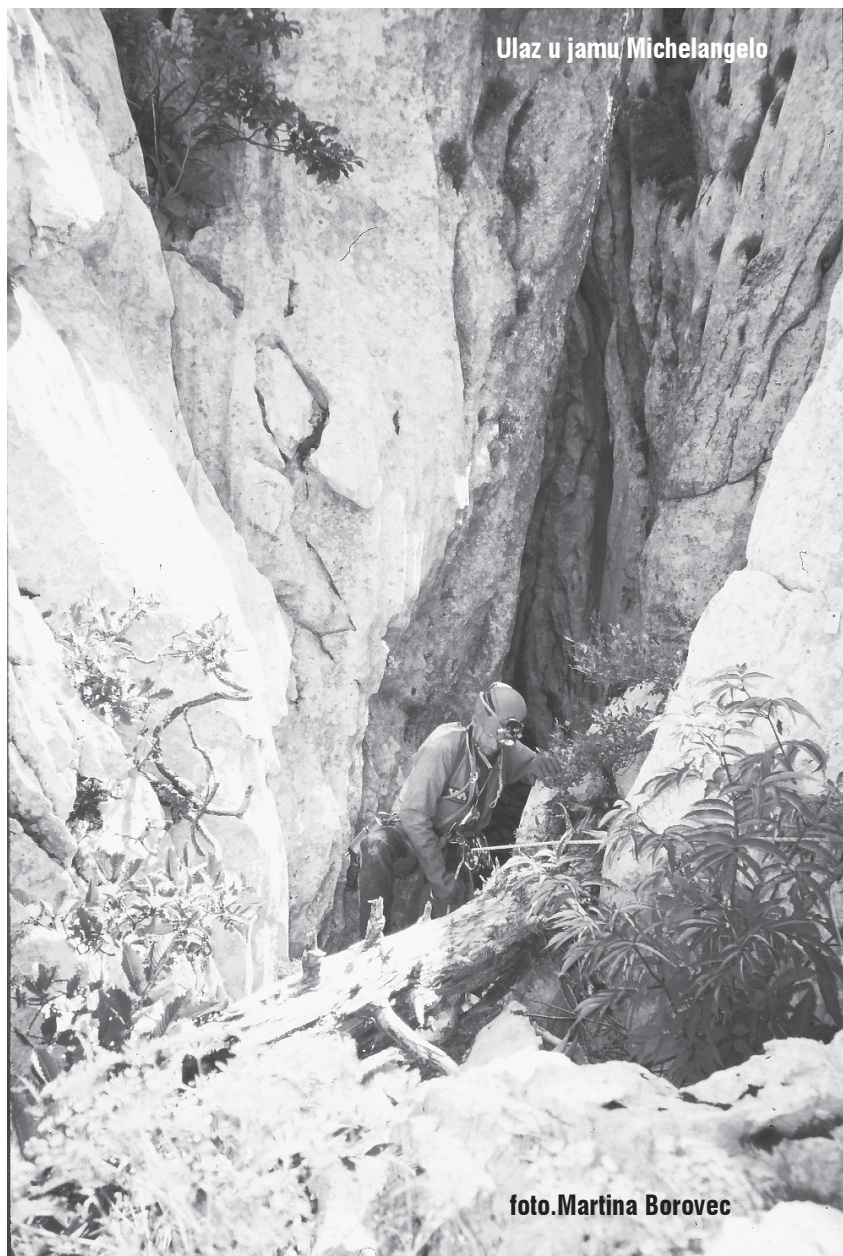
Basara (SOD) rekognosciraju teren

između Vučje strane i Velikog Bata, te pronalaze tridesetak objekata. R. Dado

Veliki Bat na Crnopcu

foto: Martina Borovec

Ulaz u jamu Michelangelo

foto.Martina Borovec

i M. Kuhta istra•uju i topografski snimaju Milinu jamu dubine 40m i du•ine 91m, te Jazinu kućicu du•ine 12m. U Jamu na stazi se spuštaju do dubine 30m i u nedostatku vremena za istra•ivanje ostavljaju je "napiknutu".

31.05.-03.06.2001. - N. Bilušić, D.Kunović, M. Kuhta i M. Borovec (SO•) istra•uju Jamu na stazi -81m, Jamu iznad -38m, Dupljak -97m i Fugu -15m, a i tom prilikom je pronađeno još novih objekata.

08.-10.06.2001. - R. Dado, D. Kunović, M. Borovec (SO•) i D. Basara (SOD) na području Velikog Bata istra•uju za Uskrs rekognosciranu jamu do samo 50-ak m, zbog opasnosti pada leda istra•ivanje je prekinuto, jama je nazvana MFJ Perspektiva.

22.-24.06.2001. - T. Bosner, N. Bosner, N. Bilušić, S. Jembrih (SO•) i B. Komarica istra•uju MFJ Perspektivu do dubine 120m i crtaju skicu na kojoj ostaje upitnik.

29.07.-10.08.2001. - Speleološki logor SO•-a sa 11 sudionika; R. Dado, D. Kunović, Z. Bolonić, T. Uzun, N. Bosner, V. Bo•ić, M. Kuhta, N. Bilušić, O. Livada, M. Borovec (SO•) i B. Komarica (suradnik). Istra•eno je i topografski snimljeno 14 objekata: sustav Mrsine jame -74m+?, Tatekov fri•ider -18,5m, jama Pol 12 -11,5m, Ambis -31m, Jamurina -51m, Kokica -78m+?, Šaljiva jama -11m, Karijes -61m, Penjačka jama -80m+?, Jama pu•evih kućica -10m, špilja Bornel 18m+?, Špranja kod vidikovca 12m,

Skladište 18m i najzanimljiviji objekt Špiljareva špilja 10m sa uklesanim natpisom 1915. što dokazuje da su ljudi ovdje boravili puno prije nas. Za vrijeme našeg logora Slavko Tomerlin - Tatek i njegova dru•ina počeli su graditi sklonište pa smo im pomogli jer ćemo ga i mi u budućnosti koristiti kao bazu.

28.02.2002. - M. Kuhta otišao do skloništa stazom koju su međuvremenu Tatek i dru•ina markirali. Sa više poteškoća je uspeo proći praznim autom jako loš makadam do okretišta.

27.07.-08.08.2002. - Speleološki logor SO•-a sa 12 sudionika: Z. Bolonić, B. Lepan, R. Dado, D. Kunović, Z. Langer, L. Biondić, V. Jal•ić, T. Bosner, N. Bosner, S. Jembrih, V. Bo•ić i M. Borovec (SO•). Istra•eno je 10 novih objekata, a dovršena su i dva prošlogodišnja; jama Kokica koja je sad -113m i sistem jama MRSINA -74m dubine i 82m du•ine. Kišna špilja 25m, jama Vulva -50m+? i du•ine 50m, jama Jaje -36m, Čorava jama -21m, Wonder špilja 16m, špilja Kiselica 17m, Sterilna špilja, Maloljetna zavodnica -35m i 45m du•ine, sistem Nema tu ništa -39m sa dva istra•ena ulaza i dva moguća na visini od cca 40m, jama Michelangelo -246,5m+?.

31.08.-03.09.2002. - Z. Bolonić, B. Lepan, T. Bosner, N. Bosner, V. Bo•ić (SO•) i B. Komarica. Ekipa je većim djelom istra•ila Divlju jamu -51m+?, Seniorsku puhaljku -20m+?, rekognoscirali jednu od cca 50m.

05.-09.-10.2002. - Z. Bolonić, B. Lepan i N. Bosner (SO•) su istra•ili i topografski snimili Seniorsku puhaljku do -60m ali nisu stigli do dna, posjetili MFJ Perspektivu i prošli još 10m do -130m.

01.-03.11.2002. -B. Lepan, V. Bo•ić, Z. Bolonić, L. Sarajčić, T. Bosner, N. Bosner (SO•) bili u Seniorskoj puhaljci i stigli do -85m, jama ide dalje no su•enje bi trebalo odpućati.

07.-09.12.2002. - D. Jirkal, L. Sarajčić, D. Kunović, M. Borovec (SO•) i J. Panda probili se do skloništa, ali zbog vremenskih neprilika nisu napravili ništa!

28.02.-02.03.2003. - T. Bosner, N. Bosner, B. Lepan (SO•) rekognoscirali na skijama i krpljama teren iza Bijelog kuka prema Kiti Gaćešinoj.

18.-21.04.2003. - D. Jirkal, D. Kunović, N. Bosner i B. Lapan (SO•) rekognoscirali teren kod Bijelog kuka i napravili špiljicu Grebaona 22m, te dva jamička Proljetna pušiona 1. i 2.

01.-04.05.2003. - R. Dado, D. Kunović, M. Pavlek, J. Marković (SO•), P. Borovec, N. Svetina i A. Svetina (suradnici). R. Dado, M. Brovec i P. Borovec bili u sistemu Nema tu ništa i spojili još jedan ulaz sa jamom te našli novi krak u kojem su ostali bez u•adi za napredovanje. Kasnije je ista ekipa otišla do Vidikovca gdje je napravljena jama Ljama -12m, u istoj vrtači je R. Dado ušao u Jamu u ludoj vrtači do 20m, čije je istra•ivanje prekinuto zbog odrona leda.

25.07.-08.08.2003. - Speleološki logor SO•-a sa 15 sudionika: D. Jirkal, L. Sarajčić, D. Kunović, Z. Bolonić, K. Guszak, V. Bo•ić, R. Dado, N. Bosner, M. Kuhta, L. Biondić i M. Borovec (SO•), P. Borovec, P. Kasun, B. Komarica, S. Kuhta (suradnici). Istra•ena su i topografski snimljena četiri nova objekta: jama Bambi -54m, jama Duplonka -65m, Zdenkova jama -40m, Jama pod Bijelim kukom - Rolangeross -143m, a sistem Nema tu ništa -125m i jama Michelangelo -256m+? su opet ostali nedovršeni.

26.-28.09.2003. - D. Jirkal, D. Kunović, M. Pavlek, N. Bosner i M. Borovec (SO•) istra•ili i topografski snimili Jamu u ludoj vrtači -32m.

07.-09-2003. - Z. Bolonić, K. Guszak, M. Uroić, N. Bosner, M. Borovec (SO•) i P. Bolonić.

M. Uroić je ucrtao u kartu kru•ni put oko Bijelog kuka. N. Bosner i M. Borovec su istra•ile i topografski snimile Špajzu -16m+? i 8m du•ine.

19.-21.12.2003. - D. Jirkal, L. Biondić, T.Uzun i M. Borovec (SO•) na stazi oko Bijelog kuka našli jamu. L. Biondić i M. Borovec su djelomično istra•ili Jako dobru jamu cca 60m i našli dvije perspektive koje su ostale netaknute zbog nedostatka opreme.

JAMA MICHELANGELO

Pristup

Jama se nalazi sjeveroistočno od Velikog Bata, a najlakši pristup je preko "Kolibe Tatekove dru•ine", markiranim putem za vrh Crnopac. U šumarku prije strmog uspona na Veliki Bat treba otići lijevo preko grebena i laganom tendencijom u desno spustiti se u usjek (cca 100m). Desno gore usjekom preko stjenovitog terena ima nekoliko stotina metara do jame. Ulaz u

jamu ne izgleda reprezentativno, više kao obična pukotina tako da treba pogoditi pravu, koja je označena pločicom.

OPIS

Jama je morfološki jednostavan objekt, koji se sastoji od četiri vertikale. Čvrsta i kompaktna stijena olakšava istra•ivanje i opremanje jame. U jami su korišteni klinovi tipa spit (3 kom) i fix (promjera 10mm, 10 kom). Na dnu je jezerce 6 x 5m dubine 20cm, u koje se niz pedesetmetarski previs spušta u sredinu. Kroz proširenu pukotinu se provuče tri metra i uđe u meandar, te lijevo nekoliko metara do mjesta gdje treba dalje štemati.

DO•IVLJAJI S ISTRA•IVANJA

02.08.2002. V. Jal•ić, Z. Langer i M. Borovec nakon brzog istra•ivanja jame Jaje -36m, odlučili su prošetati do neke jamice koju je u trenucima dokolice pronašao V. Jal•ić. Krenuli smo usjekom prema Velikom Batu i putem se navirivali u sve pukotine lijevo i desno. Kako ulaz nije ništa posebno prošli smo ga pod nazivom "špajza". U drugom pokušaju našli smo pravu pukotinu. Kao svaki pravi

Zadnja vertikala u jami Michelangelo

foto. Mladen Kuhta

ponosni pronalazač jame Vedran je bacio kamen i ... tup, stao je na manje od 10m. Prasnuli smo u smijeh i skoro se okrenuli i otišli. No dopustili smo mu da baci još jedan kamen, a taj je prošao oko pedesetak metara. Bez riječi smo se počeli oblačiti uz Zokijeve povike "Vi niste normalni". Vedran je krenuo sa postavljanjem, a kako je stijena vapnenačka (Jelar-breča) mučio se sa zabijanjem spita i tako je naš Michelangelo dobio ime. Naime onaj prvi bačeni kamen je ostao stajati na nemogućem mjestu - kosini. Nakon 50m spustila sam se do Vedrana, oči su nam narasle, ispod nas je bio mrkli mrak, tra•ili smo kamen kojeg nema. Skoro smo počeli bacati karabinere kad je Vedran odklesao komad stijene. Bacanjem kamena pukli smo od sreće i ustanovili da nam još ovaj "ficlek" od 20m špage ništa ne znači. Sretni i veseli izašli smo van gdje nas je dočekao Zoki sa već uobičajenim tekstom "Vi niste normalni". Praktički smo otrčali do Skloništa (mislim da smo oborili rekord u trčanju po glondama. Na Skloništu smo bili za 15 minuta) gdje smo pokušali uvjeriti

ekipu da imamo "Glavušu" (jama od sto metara).

03.08. Otimamo bušilicu i 100m špage, sa sobom uzimamo Luku Biondića i Roberta Dado-Šišmiša. Ulazimo "naoru•ani", spuštamo se na policu 120m na kojoj je pola metra snijega. Hladno nam je, no veselimo se kao djeca i mlatimo Luku za njegovu prvu stotku. Ima prolaz za dalje,...spuštamo se na siparčić na dubinu od 165m, bez špage i fikseva gledamo dolje u crnilo. Bacanjem kamena odmjeravamo da ima bar još 50m, a kamen pada u vodu.

04.08. Objašnjavamo ekipi da nam treba sva u•ad koju mo•emo dobiti. Malo s nevjericom daju nam dva "ficleka" od 60m. Dream-team nastupa V. Jal•ić, R. Dado, D. Kunović i M. Borovec. Šišmiš postavljaja, mi ga pratimo. Na zadnjoj vertikalni, lokva vode i mala točkica svjetla - Šišmiš. Čvor je na pedesetmetarskoj vertikalni u previsu, a ona lokvica je sve veća, a Šišmiš isti?! Lokvica je porasla u jezero 6 x 5m, dubine 20cm, za gojzerice taman iznad gle•nja. Sti•e

Vedran sa istim problemom - ima gojzerice, puštamo ga da visi kao šunkica, ali mu se na kraju smilujemo. Gledamo perspektivu 30 x 10 cm u koju toliko vuče zrak da nam je zamalo ukralo sve sitnije predmete kao cigarete i astrofoliju. Dra•en i Vedran izlaze, Šišmiš i ja ostajemo crtati. Na vrhu zadnje vertikale, puštam pedesetmetarski mazband, a Šišmiš više još, još!, u ruci mi je ostalo nešto manje od pola metra mazbanda. Zadnja vertikala ima 49,5m čistog previsa. U logoru sla•emo nacrt jama ima 246,5m, "past će gajbe" za svaku stotku, no Vedran se izvukao, on je obećao gajbu za 250m.

03.08.2003.- R. Dado, D. Jirkal i M. Borovec ulaze kasno popodne u Michelangelo i postavljaju ga do 120m, sutradan R. Dado i D. Kunović odlaze do dna i probijaju stijenu, u nedostatku "energije" (pucalica) tu•ni izlaze van. Ako ništa drugo sad je bar na popisu jama od 250m, Michelangelo trenutačno završava na 256m. Puštamo suzu na su•enju, iza kojeg je dvorana i voda i svašta, ali sljedeće godine.....

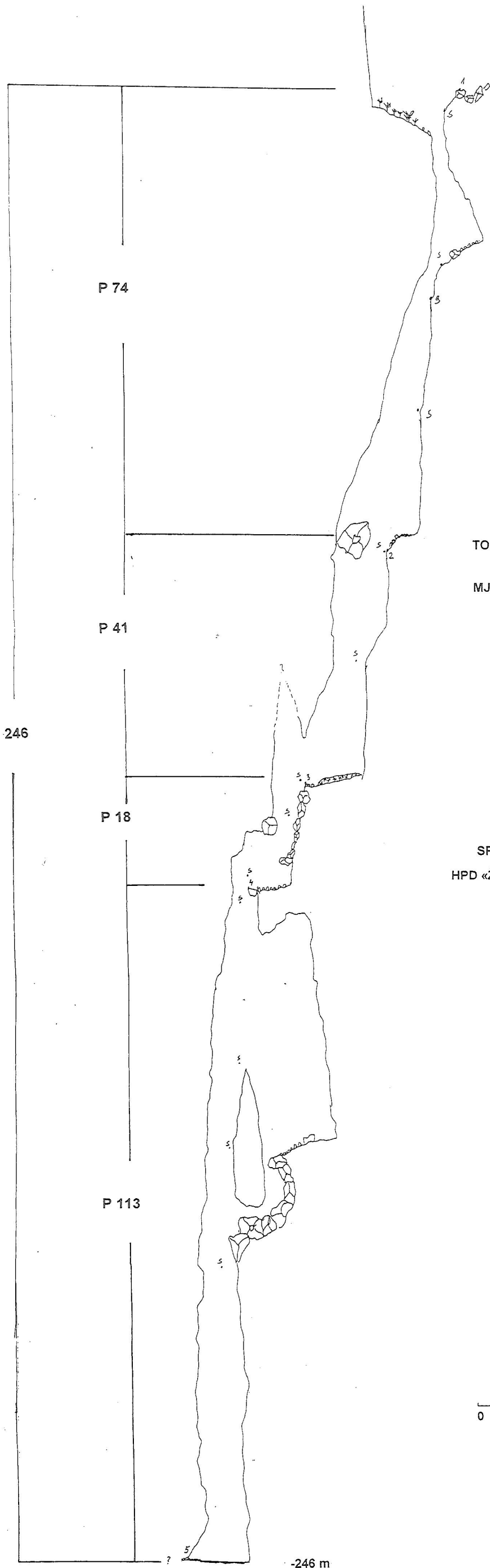
Literatura

Lukić O., Speleološka istra•ivanja Crnopca na Velebitu, "Speleolog 1988-1989", Zagreb 1991. str 14 - 26
 Kuhta M., Rezultati novijih speleoloških istra•ivanja na Crnopcu, "Speleolog 2000-2001", Zagreb 2003. str 36 -44

MICHELANGELO PIT

Over the years •eljezničar has done more than hundred objects in Crnopac, but in the last three years the most important and the deepest object has been Michelangelo pit. We researched Michelangelo four times, but due to difficult approach more frequent visits at weekends were impossible. When we first entered it we reached the depth of 246m, and being unprepared for the narrowing, we had to stop and wait for another expedition. The second time we advanced only 10m. The research stopped because we didn't have enlarging equipment. Currently the cave ends in a meander which is several meters long and only about fifteen centimetres wide. Using a good old technique of stone throwing we find out that below us was a fifteen-meter-long vertical passage and that the stone fell into water. The flow of air is so strong that we simply have to continue research because it is possible that behind it there is large room.

prijevod na engleski: Dijana Mateša

JAMA MICHELANGELO
CRNOPAC
 4.8.2002.

Pločica br.01-0041

TOP. SNIMILI: Robert Dado
 Martina Borovec

MJERILI: Vedran Jalžić
 Dražen Kunović

SPELEOLOŠKI ODSJEK
 HPD «ŽELJEZNIČAR» - ZAGREB

